

DOLENJEJC

List za narodno prosveto in narodno gospodarstvo.

Uredništvo „Dolenjca“: Novo mesto
(Kandija št. 53) sprejema dopise in oglase.
Rokopisi se ne vračajo.

Izhaja vsako soboto, ako je ta dan praznik, pa dan poprej. „Dolenjec“
velja po pošti za celo leto 4 K, za pol leta 2 K. — Oglasi se računajo tri-
stopna petit-vrsta po 10 vin. za enkrat, za večkrat primeren popust.

Upravništvo „Dolenjca“ v Kamniku
sprejema naročnino. — Na naročbe brez
istočasno vposlane naročnine se ne ozira.

Naša Dolenjska v prirodi.

Dolenjec! tvoja zemlja je zdrava,
Za pridne nje lega najprava!

I.

Dolenjci! Kakor v narodnem oziru še malo vemo, da smo Slovenci, tako tudi še manje poznamo našo prelepo slovensko zemljo po njeni naravi in sestavi, po njenem obsegu in nalčju, po njenih zanimivostih in prirodnih krasotah. Kakor v vsem drugem, tako smo tudi v tem oziru še daleč za našimi brati Gorenjci in Notranjci. Veliko je ljudij, ki niti svojega lastnega kraja ne poznajo dalje, kakor čez hišni prag: kaj je tam za plotom vrta, za to se le malo kdo briga. Smisla za promet in vabo tujcev, za razširjenje vneme in zanimanja za te naše prirodne krasote, katere nam je Stvarnik podaril, da jih uživamo in da skrbimo, da jih tudi drugi uživajo, tega smisla mi nimamo. Zapijemo sicer, če smo dobre volje pri kozarcu našega evička, prelepo pesem:

Pridi Gorenje z mrzle planine,
vabi Dolenje z gorke doline ...

ali ta pesem je žal le pesem vinskih bratev in vinskih — trgovcev. Mi se le hvalimo, kar smo že videli drugod, ali nikdar se ne grajamo, česar še nismo videli doma.

Če se že slučajno kdaj zaleti kak tujec k nam z zanimanjem, da si ogleda naše kraje, se ga kolikor mogoče prezira — ker če se ne more legitimirati, da je jurist, ali vsaj kak bogataš, sploh ni človek. To mnenje namreč zastopa večina takozvanih narodnjakov. No, in naša kmetska mladina okrog Novega mesta posnema najraje pesnika, ki nekdaj poje: „in Kranje mu osle kaže“.

Priznati pa moramo, da si je v novjšem času kakor v drugem, tudi v tem oziru takozvani srednji stan prisvojil zastavo svoje veljave v človeški družbi, in da si skuša pridobiti tudi v svojem jedru sicer nepokvarjeno ljudstvo.

Vražje pečine.

Izvirna povest. Pavljanski.

(Dolje.)

V Tridentu meseca junija 1900.

Srečna detinska leta! — V duhu premotrim dolgo vrsto let nazaj — gledam te, deček beraški, kako te usoda preganja od kraja do kraja, od hiše do hiše, izročena na milost in nemilost dobrih in zlih ljudi. Ej, to je hudob! Blagor mu, kdor ni okusil trde skorje kruha, vrezanega od tuje roke, — blagor mu, kdor ni namakal trde, izprošene skorje v solze gorja in pomanjkanja! Ne ve, kaj je življenje, kaj je trpljenje na svetu. Koliko jih je, ki ne poznajo od zibelke do groba grenke resnobe glavnega življenskega pogoja: samoohramba — boj za obstanek.

Tudi Ti, Dragomila, ga nisi poznala ne tedaj, ko si mala deklica podala beraškemu otroku tam sredi polja prvi milodar — poznala ga nisi, ko si petnajst let pozneje nekdanjega berača prvokrat v gosposki sukni predstavila svojim domačim in ga sprejela kot gosta čez

Da se torej že sedaj dobe tudi pri nas častne izjeme med nami, to zanikati se ne da. Zlasti če prepotuješ jugo- in severo-vzhodno Dolenjsko, moraš biti kot rojak ponosen, kot tujec pa vzradoščen nad ljubeznjivostjo priprostelega naroda in vzgojo šolske mladine. Kjer jih srečavaš, ali na cesti, ali doma, povsod si s spoštljivostjo pozdravljen; kako to dobro de zlasti tujcu! Želimo pa nujno, da tudi ostali kraji Dolenjske, zlasti pa naša metropola posnemajo svoje rojake na vzhodu, in da se zlasti vplivni meščanski krogi in naši poslanci z večjo vnemo zanimajo za prepotrebno nujnost, da se tudi krasote naše dežele odpro i domoznanstvu ter poznanju lastnim rojakom in širšemu prometu tujcev. Pa oglejmo si to našo slovensko last nekoliko podrobneje s prirodznanskega stališča.

Dolenjska se razprostira med srednjo Savo in gorenje Kolpo, od hrvaške meje do potoka Iške, ki se izliva v Ljubljano. Najnižji kraj na Dolenjskem imamo pri iztoku Kamenice v Kolpo, leži namreč le 107 m nad morjem. Najvišjo točko imamo na vrhu Goteniškega Sneznika 1291 m nad morjem. Najvzhodnejši kraj so Jesenice ob Savi, kjer vzhaja solnce vsled razlike v zemljepisni dolžini vedno za dobrih 8 minut popreje, kakor n. pr. Fužinam (Bela Peč) kot najvzhodnejšemu kraju na Kranjskem. Celo Dolenjsko prevladuje nizko gričevje, na katerih se večinoma vsaj po jugovzhodnih krajih nahajajo znane prijazne vinske gorice. Površje Dolenjske ima svojo zanimivo zgodovino in prazgodovino. Najti je še veliko vidnih sledov diluvija (dobe potopa). Tako n. pr. na širni ravani med Kostanjevico in Krškem ali takozvanem Krškem polju, kjer je diluvijalna tvorba sestavljena iz plasti gramoza in raznega mlakužnega blata, katero (poslednje) nam daje takozvano „puhlico“, za polje prav rodovitno zemljo. Kakor Kranjsko sploh, tako je v starodavnih časih tudi Dolenjsko pokrivala voda do najvišjih vršacev naših gora. Okamenele školjke najdene

prag tiste hiše, pred katero je tisti mož kot berač prosil milodarov. Poznala ga nisi, ko so tvoja usta izrekla napram nekdanjemu beraču ono usodepolno veliko besedo, ki vlada človeške rodove na zemlji, besedo, ki ima svoj božanski izvir tam daleč gori v sinjih višavah v neusahljivem viru — ljubezni. Ne, tudi takrat nisi poznala ta neizprosni krvavi boj za obstanek. Kot hčerka višjega državnega uradnika in veleposesnika, kaj tebi treba bilo poznati ta boj iz lastne skušnjaje? Pomlad rajska, pomlad brezskrbna, le s srečo cvetja so postlana vsa tvoja pota, deklet najlepše daleč naokrog, ponosno čarobno vzevela vrtnica med rožicami! Kakor daleč ti je oko zazrlo, povsod samo življenje, veselja vskipeljo rajsko življenje.

No in jaz? O, jaz sem ta boj za obstanek tudi takrat na tvoji strani poznal. Tudi gosposke sukne se ne ogiblje ta boj, kakor ne cunj berača. On je bil in bo prvi in vrhovni vladar na širni zemlji od narodov stoječih na višku kulture pa tja doli daleč v nepristopno puščavo človeka-divjaka. Še predno so se bili drugi krvavi boji med narodi, on je že bil, da,

na Trški Gori (shranjene baje v kmetijski šoli na Grmu), dalje v kamnolomu pri Kostanjevici, kjer se je pred 30. leti našla sredi kamna celo popolnoma ohranjena okamenela spodnja čeljust z zobmi vred, dalje nakopičena glina, ki pokriva celo višje apnene gore, pričajo še danes, kako čudno se je razvijalo tudi površje naše Dolenjske tekom tisoč in tisoč let. Drugi dokaz imamo shranjen tudi na usehlem jezeru na Dobropoljski dolini, in najbrže tudi v kraju Jezero pri Ponikvah, in vrh Gorjanc. Glede jezera na Gorjancih tudi ni izključeno, da ni morda prestanek nekdanjih vulkaničnih izbruhov. So namreč tudi ognjeniki, ki bljujejo tudi blato in vodo iz sebe in se po izbruhu potem zapro z jezerom, ali močvirjem pokrivajoč sedlo vrha na obe stranici gorovja. Toda o tem več na drugem mestu. Kakor tvorbo diluvija, nahajamo pri nas še v večji meri tudi tvorbo aluvija, ali naplavine novejšje dobe.

Vsa Dolenjska je razdeljena na dva povsem si različna dela. Mi Dolenjci jih razločujemo celo v tri, to je dolenjsko gričevje, dolenjski kras in dolenjska ravan. H gričevju prištevamo del Dolenjske, razprostrt med Savo in Krko. Delimo ga v tri glavne dele in sicer v Litijsko, Trebanjsko in Mokronoško skupino. Večinoma z lepo raščenimi gozdi, ali vinskimi trtami zasajeno gričevje pripada v svoji zahodnovzhodni smeri k predalpskemu okrožju (predplaninsko gorovje). Vse gričevje zavzema skoro šestino cele Kranjske (okoli 1600 km²). Tako med podolgastim hribovjem od zahoda proti vzhodu (proti Savi od jugozahoda proti severovzhodu), kakor tudi med posameznimi v neredni smeri raztresenimi griči, se vleče dokaj romantičnih dolov, podolžnic in poprečnic s svojimi skladi premogove in triasne tvorbe, pri Novem mestu in Trebnjem nahajamo kredne in numulitske apnenice.

Najrazsežnejše je Litijsko gričevje. Žal, da se na podrobnosti danes ne moremo spuščati.

on je bil tisti krvoločni rabelj, ki je napolnil vesoljna morja s človeško krvjo in on je še danes rabelj, čigar neutešena krvoločnost mori in kolje, davi in pobija na milijone dragocenega človeškega življenja. In tak tudi ostane, dokler izgine zadnji človek, zadnje organsko življenje nad površju naše zemlje.

Ti pa, Dragomila, ga nisi poznala in danes po dolgi vrsti let, ko je vse življenje med nama vže mrtvo, danes ko je pretrgana vsaka vez med Taboj in manoj, danes, ko zija nepremostljivo brezdnost med Tvojo in mojo usodo, danes, ko si že davno pozabila, kar sem Ti obljubil, kar sem Ti kot sveto prisegel, da ostaneš preko vseh daljnih potov mojega viharnega življenja do zadnjega dihaja Ti edina kot sveta in nedotakljiva misel; danes molim gori k jasnim višinam Njega Večnohranitelja vsega življenja, naj Ti ostane ta boj tudi nepoznan do zadnjega, zadnjega dne.

* * *

Srečna detinska leta! Nisem jih poznal, dokler nisem poznal Tebe, Dragomila, — nisem jih vžival, dokler ni vžila moja otroška duša

Iz te skupine omenjamo le vas Dobove (674 m), Janče (793 m), oba priljubljena sebosno ljubljanskim izletnikom. V tej skupini imamo mi Dolenjci naš Dolenjski Triglav, goro Kum (1219 m) ali priprostemu ljudstvu znano pod imenom „Sveti Kum“. Ta naš dolenjski Triglav pač zasluži, da se ob priliki še posebej spominjamo. In danes naj zadostuje, da je ta gora poleg krasnega razgleda tudi znamenita po svoji širom sosednih dežel sloveči velikanski božji poti, kamor pride včasih do 8.000 ljudi.

Trebanjska skupina nima posebnih vrhov. Najvišji je Kulova sela (597 m), Trebanjski vrh pa samo (581 m). Tem zanimiveja pa je ta skupina po svojih ponikalnicah, župah, jamah in razpoklinah, podmolih ali špiljih, in zlasti v okraju Jezero, med Trebnjem in Ponikom. Tudi tukaj čaka pridnega raziskovalca mnogo hvalevrednega gradiva.

Mokronoška skupina ima nekoliko višje vrhove do 630 m visoke. Pod to skupino spada tudi Krško polje in znamenite pa premalo znane Šmarješke Toplice pri Beli Cerkvi, ki leže le 169 m nad morsk gladino. Nadalje romarska cerkev Primskovo (592 m) in vzhodno od tu Čatež (469 m) in Dolenjem in Štajercem priljubljena božja pot na Zaplaz (609 m oziroma cerkev 544 m). Pripoveduje se, da je v tej cerkvi oživel v Kadunjici prinešen zmečkan mrtev otrok. Zato žene obljublajo svoje bolne otroke na to božjo pot.

Za danes h koncu še mimogrede na Dolenjski Kras. Meji na severovzhodu ob Ljubljansko barje, na severu ob Krko, ki ga loči od dol. gričevja, sega na jugovzhodu preko Kolpe na Hrvaško, na jugozapadu pa jim je meja nekako ob izviru Iškega potoka proti severni točki hrvaško-kranjske meje. Razdelimo ga v devet različnih delov: Turjaške gore, Dobropoljska kotlina, Ribniška planota, Tisovska planota, Suho Goteniško polje, Kočevska planota, Rog, Črnomaljsko in Metliško gričevje in Gorjanci.

Zanimive so podzemne jame v Turjaških gorah. Tako n. pr. Brezen (v Mokrecu), Jama pri Matenji (blizu Iga) in „Pasjica“ (gor. Ig). „Pasjica“ je podobna ljaku, je prostorna, dobe se kapniki v njej.

Še zanimiveje zlasti za obiskovalce Toplice so podzemne jame v Kočevski planoti, zlasti v Friedrichsteinskem gozdu, n. pr. „Treh bratov jama“, „Friedrichsteinska ledena jama“ in druge.

Tako! S temi površnimi obrisi je omajal „Dolenjec“ skalo, ki je ležala v brezbriznosti med nami, Vaša dolžnost Dolenjci pa je, da skrbite za to, da jo spravite v nadaljni tir.

Če hočete, da se drugi zanimajo, zanimajte se sami in spoznavajte krasote in zanimivosti naše Dolenjske, snujete poučna, zabavna potovanja, kar vidite in kar najdete, spravite na dan v širšo javnost, snujete olepševalna društva, podružnice slov. planinskega društva in predvsem pa: „Dolenjsko društvo za povzdigo prometa tujcev“!

rajski mili sočutja polni pogled iz Tvojih nedolžnih očes.

Če je res, da jednači čas detinskih let in pa groba tiha jama vse vrhove in brezdna različnih stanov, tedaj se je to zjednačenje uresničilo tudi med nama, v trenutku, ko sva se prvič sešla kot otroka — eden gosposki, drugi beraški.

Takrat se je v moji duši pričela porajati slika bodočnosti, takisto odločujoče vinkujoča na človeški duševni razvoj našega organizma. Da! Ne da bi se bil zavedal, vršila se je v moji notranjosti nova prememba, ki se je tem bolj izpolnjevala, čim pogosteje sem imel priliko biti v Tvojem obližju. Tako se je v otročji duši polagoma razvijalo ono nadnaravno bitje, kakor angelj brez telesa, pa imajoč dušo, dušo kot solnea žar čistejo, dušo, ki je višek vesoljnega stvarstva, dušo, ki je pravir vsega dobrega, lepega in svetega, dušo, ki jo poezija časti kot svoj ideal, dušo, ki biva tudi v nepokvarjenem srcu slovenskega naroda. — Kakor seme, ki ga vseješ v grudo zemlje, klije do dozoritve skrito pod zemeljsko plastjo, tako

Stopite med narod, prižigajte med njim luč prosvete v znamenju domoznanstva, odprite mu oči, da izpregleda, koliko zakladov hrani naša zemlja še neizkopanih, neizrabljenih v svojem osrčju, učite ga ljubiti in visoko ceniti grudo, katera ga je rodila, katera ga hrani in v katero se zopet vrne k večnemu počitku — ljubiti to sveto grudo našo, to našo lepo Dolenjsko, to našo dično zemljo slovensko! **F. P.**

Križem sveta.

Volilna preosnova. 12. t. m. je zborovalo na Dunaju društvo prijateljev ustave in pri tej priliki je dr. Vogler izjavil, da sedaj še ne more nihče vedeti, kako se razvije usoda volilne preosnove. V seji zbornice 14. t. m. je poslanec Berks s tovariši vložil interpelacijo radi kršenja jezikovne enakopravnosti pri sodišču v Celju. Na to je sledila precej burna razprava glede volilne preosnove, koncem katere je ministrski predsednik izjavil: Za vse viharje sem oborožen. Kdor glasuje za preosnovo, glasuje za prerjenje našega parlamentarnega življenja.

Zmeđe na Ogrskem. Vojno ministrstvo je sklenilo, da se rezervisti pozovejo na vojaške vaje od 23. aprila do 5. maja, nadomestni rezervisti pa od 7. do 18. maja. Pričakuje se, da vlada razpiše nove volitve na dan 12. aprila.

Bolgarija se pripravlja na bližajoči se izbruh upora v Makedoniji. Napetost napram Turčiji se je poostrila vsled zahrbtnega napada turških vojakov na nekega obmejnega bolgarskega častnika.

Bitka na turško-srbski meji. 12. t. m. je 200 turških policijskih vojakov pri vasi Drenoveca napadlo srbsko četo vojvode Ilije. Pri tem je bilo ubitih 6 Srbov z vojvodo vred in 40 Turkov.

K nesreči v rudniku na Francoskem. Vestfalski rudokopi so prišli pomagat rešiti ponesrečence iz jame. Prišli so 800 m globokeje nego doslej francoski in spravili mnogo ponesrečencev na dan. Od vseh krajev prihajajo izražena sočutja in darovi za družine ponesrečenih žrtev. Razburjenje množice proti podjetnikom še vedno narašča.

Nov vulkaničen izbruh. Iz Honolulu došli parnik „Sierra“ poroča, da je na otoku Savaii izbruhnil velikanski ognjenik. Izginile so tri vasi z zemeljskega površja. Široka reka lave teče proti morju.

Veliki snežni viharji so divjali začetkom tedna tudi po Nižje Avstrijskem in Pustrski dolini. Posebno hudo so divjali viharji v Hamburgu.

Vihar in potres na Laškem. V noči na 13. t. m. se je vsled strašnega viharja porušil zid ječe v Catanzari. Poškodovanih je tudi več drugih poslopij. Zjutraj okrog 6. ure se je pojavil močan potresni sunek.

V Rusiji še sedaj ni miru; novo uporno gibanje se pojavlja zopet v Moskvi med železničarji. Potne vlake spremlja železniško orožništvo.

je klilo skrito tudi moje svetotajno čuvstvo do Tebe moj nedosežni ideal. Klilo je in razvijalo se skrito pred očmi sveta — skrito pred mano samem. In tako bi bilo ostalo tudi na veke, da ga ni še pred časom razkrila najina pot do Vražjih pečin.

* * *

Pretekla so tri leta od trenutka, ko sva se kot otroka prvič v življenju sešla. Med tem si se Ti razvila iz nežnega šibkega otroka v zalo cvetočo dekle, kakor se razvija spomladi nežno brstje in popje ob vročih poljubih zlatorumenega solnea v razcveteče se cvetje. Mene pa je tiščala beda, pomanjkanje in preganjanje k tlom zemlje, ki dostikrat ni imela prostora, kamor bi bil položil trudno glavo, kjer bi ji potožil svoje gorje, kjer bi ji potočil solza grenko morje. Ostal sem slaboten, nerazvit. V tem času mi je umrl oče, ki sem ga sicer malo poznal, ali vendar toliko poznal, da sem ga imenoval: moj oče. To je bil nov nesrečen udarec za mojo mater in za nas troje otročičev. (Dalje prih.)

Umrl je v Trstu veleposestnik, bivši mestni odbornik Ivan Vatovec.

Velik potres v Indiji. V neodvisni državi Baschal je bil zadnje dni p. t. velik potres; porušenih je bilo več poslopij, več oseb tudi ubitih ali ranjenih.

Morje je izstopilo na Nizozemskem in severno Nemškem obrežju vsled silnih viharjev, ki so te dni divjali širom zemlje. Del Rotterdam kakor tudi del Cuschavena sta pod vodo. Slična vznemirjajoča novejša poročila prihajajo tudi iz belgijskega obrežja, Antwerp, Amsterdam in Kelsen, kjer je morje tako daleč in visoko izstopilo, da stoje ponekod hiše do strehe v vodi in je več ljudi ponesrečilo.

Novo srbsko ministrstvo. Pod predsedstvom generala Grujića se je v Srbiji sestavilo novo ministrstvo, katero namerava takoj pričeti nova pogajanja z Avstro-Ogrsko glede carinskega spora.

Na Norveškem je zametel sneg več ribiškkih hišic. Pri prvih rešilnih poizkusih dobili so iz zametov 21 mrtvih in 39 težko ranjenih.

Novo ministrstvo na Francoskem. Zakon o ločitvi cerkve od države je povzročil ministrsko krizo na Francoskem. Zbornica, ki je razpravljala o popisovanju cerkvenega premoženja, je dala ministrskemu predsedniku Rouvieru nezaupnico, na kar so vsi ministri zapustili zbornico. Sestavo nove vlade je prevzel Sarrien, Rouvier ostane še minister vnanjih zadev.

Nova trgovinska pogodba z Italijo je stopila s 1. sušcem v veljavo. Avtonomna carina za vino v sodih znaša 60 kron, namesto kakor dosedaj samo 7 K 62 vin. V zameno nasproti tej visoki carini pa bo mogla Italija uvažati pomaranče in limone carine prosto. Za smokve, lešnike, oljke in olje je znižana cena.

Boj na Filipinih. Na Filipinskih otokih je med domačini že davno tlel ogenj upora proti Amerikancem. Pretečeni teden je izbuknil ta tleči ogenj v splošni punt, iz katerega se je izcimila pravcata vojska. Palo je 600 domačinov in le 18 Amerikancev. To so tiči, kaj?

Strašna nesreča na Francoskem. V francoskem rudniku v Courrieresu pri Leusu so se koncem pretečenega tedna vneli plini, na kar je nastala velikanska eksplozija, vsled katere so se razrušili vsi izhodi. Prva grozopolna poročila pripovedujejo, da je bilo na ta način do 1300 rudarjev pokopanih. Vsled strupenih plinov niso mogli do njih. Iz globočine so se čuli venomer obupni kriki podsulih, klicaje na pomoč. Poznejša poročila naštevajo 1219 nesrečnih žrtev, ki so deloma zgorele, deloma so se zadušile. 300 m globoko pod zemljo so ležala mrtva trupla kar na kupih. Začele so se poizkušnje rešitve; pa tudi pri teh poskušnjah se jih je mnogo ponesrečilo. Rudarji, kateri so bili rešeni, so deloma oslepljeni, deloma oglušeli itd. Pravijo, da so inženjerji že pred mesecem vedeli, da v rudniku gori, a brezvestni podjetniki so kljub temu delavce silili na delo. Ko to poročilo biletimo, se vrše pokopi nesrečnih dosedaj izkopanih žrtev. Velikanske množice ljudstva celo iz Pariza vdeleže se pogrebov. Razburjenost proti podjetnikom je tolika, da so morali poklicati vojaštvo v obrambo. Ljudstvo je napadalo vozove z mrličmi ter odprlo vrata, da prepreči prikrivanje mrličev. Iz več rogov še vedno bruha plamen. Pričakovati je še novih katastrof.

Domače novice.

Ženska podružnica družbe sv. Cirila in Metoda v Novem mestu. Na občnem zboru dne 11. t. m. se je sestavil odbor sledečih dam: gospa dor. Žitnikova predsednica (na splošno željo in prošnjo zopet novo izvoljena), na mesto odstopivše podpredsednice g. Kesslerjeve gospa Skaletova, gospica Regina Pretoni, tajnica, in gospica Romana Vašič blagajnica, namesto odstopivših novo voljene gospa Levčeva in Rohrmanova.

Dolenjski Sokol. Poroča se nam: Dolenjski Sokol je imel kakor znano po dolgih borbah in pritiskih dne 9. t. m. konečno vendar le svoj občni zbor in sicer ob izvanredni odlični udeležbi. Sestavil se je popolnoma nov odbor in

Naša vremenska in potresna poročila.

Vse one, kateri so dosedaj nad našim vremenskim in potresnim predoznanilom neverjetno, nekateri celo zasmehovaje zmajevali z glavo, opozarjamo z ozirom na toliko število vremenskih in potresnih izbruhov na naše zadnje novice v 10. številki in sicer „Čudna megla“, „Vremenska poročila“ in „Predznamenja potresov“. Tu ponovimo k tem trem noticam le posamezne stavke in sicer k prvi notici stavke: „Tudi ta izvanrednost ne obeta nič dobrega, bodisi že za nas, ali za druge okraje.“ K drugi notici stavke: „Včerajšnja in današnja svarilna znamenja naše zaupanje vanje najbrže ne bodo izjalovila“. In k zadnji notici prvi in zadnji stavke: „Predznamenja potresov so se danes 8. t. m. pojavila na vseh naših opazovališčih. — Vsekakor imamo v kratkem pričakovati neugodnih elementarnih poročil... Poročila zadnjih vremenskih, potresnih in vulkaničnih izbruhov, ki so se med tem časom pojavljali na vseh krajih naše zemlje, smo v svrhu primernejšega pregleda razvrstili med razne novine današnje številke. Vsa ta znamenja, iz katerih sklepamo naša tozadevna poročila, so popolnoma naravna in lahko vsakemu vidna in opazovalec je nanje opozoril že več za to izvanrednost se zanimajočih gospodov.

Zadnja potresna opazovanja. Ves ta čas so se vsi dne 8. t. m. opazovani potresni predznaki stanovito vzdržali, semtertja kakor 10., 11., 12. in 13. t. m. celo znatno poostrili. Tudi magnetna igla zlasti na kraškem in močvirnem ozemlju v bližini Srebrnič izpostavljena, je kazala ves ta čas oddaljeno nemirje. Zanimivo je, da se je dne 10., 11., 12. in 13. t. m. njeno nemirje redoma posebno pojavilo od 11. ure pa do 3. ure ponoči in okrog 1. ure pa do 3. ure popoldne. Dne 14. in 15. so bili videti posebno izrazoviti predznaki oddaljenih viharjev in potresov. Pop. 15. t. m. je bila igla jako nemirna.

Klobčiči sukanca za šivalne stroje se podraže.

Eno nedeljo 500 porok je doživelo mesto Dunaj. Pri nas smo 500krat bolj ponižni.

Našo uganjko 46 let pa 11 rojstnih dni so mnogi ugibali in mnogi tudi uganili, toda razun g. M. v Novem mestu so vsi le pri „piki“ zadeli. Radovedni smo, kdo zadene „centrum“.

5 strank na 9. uro. Ker smo že pri uganjkih še tole. Nekje na Kranjskem so gotovi gospodje kljub mrzli zimi, jako gorki in kljub vročemu poletju jako mrzli napram slovenskemu časopisju. 7 dni pred pustno nedeljo v 20. stoletju je bilo pozvanih 5 strank k različnim razpravam, pa vseh petero na en in tisti čas, na 9. uro. Vsako obravnavo, naj so bile stranke navzoče ali ne, računati je najmanj na četrt ure. — Kdo torej ugane: 1.) kje so ti gospodje, 2.) kedaj približno je po tem računu prišla 5. stranka na vrsto, 3.) in kako bi razumen človek, ki logično misli, četudi ni jurist, opravičil vabilo petero raznih strank na eno in tisto uro? —

Narodno gospodarstvo.

Kranjsko-primorsko gozdarsko društvo v Ljubljani razpisuje 10 premij po 20 ali 40 kron za uspešno pogozdenje goličav kmečkega posestva in sicer pod temi pogoji: 1.) Pogozdenje mora biti izvršeno l. 1906 ali 1907 in mora obsegati pogozditev najmanj 10 oralov (joh). 2.) Vrsto lesa in sadik si lahko vsak sam izbere, pač pa morajo biti sadike krajevnim razmeram prilagodene. Med sadikami ne sme biti več kot 1-50 m prostora. — Kdor hoče prositi za te premije, mora vložiti svojo prošnjo najkasneje do konca junija t. l. pri gori omenjenemu društvu. V prošnji je navesti politični okraj, davčno občino, številke parcel in približno ploskovno mero pogozdenih parcel. Pomanjkljaji se lahko še spomladi l. 1907 popravijo, če so se kake mladike pokvarile. Premije se izplačajo v jeseni l. 1907.

Za prevažanje umetnih gnojil — znižana cena po avstrijskih železnicah je tudi letos dovoljena. Do 5000 kg se računni vožnja namesto po tarifu II. razreda le po nižjem raz-

redu A, za vsaj 5000 kg namesto po razredu A po razredu B, za en vagon se popušča 15% razreda C, ozir. specialne tarife. Kdor hoče to ugodnost imeti, mora preskrbeti, da odpošiljatelj dostavi na voznem listu: „za uporabo v Avstriji kot gnojilo“.

Tla pod lesenimi svinjaki treba je dobro tlakati (flajštrati), da se gnojnica, ki pride izpod svinjaka, lahko odteka in napelje v gnojno jamo. Pri nas se v tem oziru, kakor z gnojem sploh, strašansko greši. Svinjaki se sicer postavljajo od tal, da ostanejo bolj suhi. To je prav. Ali prav pa ni, da pustimo, da se vsa gnojnica, kar se je izceja izpod svinjaka, porazgubi v tla in v zemljo, okrog pa se pusti ležati suh gnoj, katerega se potem izpelje na njivo, kjer se ga pusti navadno še enkrat presušiti.

Belokrajina, nje prebivalci in njih šege.

(Dalje).

Silil, da skoro prosi sem in še prav dolgo sem moral moledovati pri oni hiši, kjer so pravili, da stanuje po Bogu poslana čarovnica (božja čarovnica). Naposled vendar so me pustili pred njeno obličje, ko sem posegel v žep in daroval nekaj „ad maiorem gloriam dei.“

Stopil sem v nizko, popolnoma temno stanico. Mraz me je spreletel po vseh udih, ko sem stal tako v sredi teme, in skoro sem si želel zopet priti na prosto. V kotu je nekdo milo vzdihoval, mrmral in govoril meni nerazumne besede, kar me je še bolj osupnilo. Sedaj so prižgali blagoslovljeno svečo in pri slabotnem svitu sem zapazil na beloopravljeni postelji mlado žensko okrašeno s svežimi in ponarejenimi cvetkami. Na njenem licu je ležala bolest in otožnost in na njenih ustnah si bral brezbriznost. Prvi hip se ti je zazdela pomilovanja vredna, kajti njeno polno lice bilo je mrtvaško blede, da bi jo moral človek smatrati za bolno. Oči so ji bile na pol zaprte, motne in mračno je pogledovala v me nepovabljenega tujca. Na polici je stalo več manjših in večjih steklenic napolnjenih z rumeno tekočino. Mislil sem si takoj, kaj naj pomenijo te steklenice, in morda sem uganil. Srepa je vprla v me pogled in me jezno ogovorila: Kdo da sem, česa želim, od kod prihajam? Malo da se ji nisem v pest zasmeljal, a vendar sem se vzdržal in se plaho namuzal. Govoril sem počasi in pretrgano, povedal vse narobe, naredil se plahega in beba-stega kakor sem vedel in znal, tako, da je ona takoj pričela s prorokovanjem. Naslonila se je na blazine v postelji ošabno in ponosno kakor kak škof med veliko mašo in mnogo povedala, a vse to, kar se je mene najmanj tikalo. Često je prenehala. In takrat je završelo in zašumelo kakor bi se ulila ploha, piskalo in škripalo je, da me je bilo že res groza in sem želel konec tem neumnostim. Naposled so ji prinesli kebelj vode in ji ga postavili pred noge. Voda se je začela zibati, čarovnica je prorokovala iz nekkih črnih bukev, a jaz sem se zasmeljal. Čarovnica je omahnila prav tedaj, dve ženi sta jo položili nazaj v posteljo, mene so pa nagnali, češ da sem študent in nisem hotel tega povedati. Mrmrala je tudi nekaj latinskega.

Zunaj sem se jezil, da sem bil tako neroden in nisem videl in slišal vsega prorokovanja, a bil sem zadovoljen, da sem spoznal kraljico vseh duhov in Belokranjecem sveto Pitijo. Sama je ves čas pravila, da je božja poslanka in izvoljenka. In jaz sem sklenil, da je ženska versko blazna in skrajno fanatična. Zazdela se mi je tudi, da je včasih celo s trebuhom govorila ali vsaj poskušala, in s tem premotila babjevernega seljaka. Take so menda tudi vse druge božje in hudobne copernice, ki prorokujejo in vedežujejo ter slepijo ubogo ljudstvo. (Dalje prih.)

Za napravo in popravo hišnih brzojavov in telefonov se priporoča

Jos. Otto, Novo mesto št. 154.

C. kr. okr. glavarstvo nam vpošilja dodatno k razglasu o svinjski kugi na Dolenjskem sledeči dopis v objavo:

Ker se prešičja kuga na Dolenjskem zelo razširja, dalje množi tihotapstvo s prešiči v okraje Rudolfovo, Krško in Černomelj in ker je opetovano se zanesla ta kuga in rudečica iz teh treh okrajev v druge kraje, je c. kr. dež. vlada ukazala vpeljavo prešičjega katastra ali popisa prešičev v vseh na Hrvatsko-mejnih in v nekaterih drugih občinah, kjer bivajo prešičji prekupci.

Vsled odloka c. kr. dež. vlade z dne 5. marca t. l., št. 4913 se uvede tedaj v vsej občini Šmihel, Stopiče, Brusnice in Orehoveca do preklica prešičji kataster ali razpregledni popis vseh prešičev.

Popisne pole za kataster, katere so v tiskarni J. Krajec nasl. v Rudolfovem prejeti, vodi župan oziroma oblastveno pooblaščen izdelovatelj živinskih potnih listov.

Županu oziroma izdelovateljem živinskih potnih listov se ukaže, da takoj po razglasitvi te naredbe, dne 18. t. m. eventuelno s pomočjo c. kr. orožništva popiše vse prešiče vsakega posestnika in jih vodi v razpregledu v zapisnikih, kateri so za vsako vas posebej sestaviti.

Po tej naredbi je dolžnost vsacega prešičjega posestnika v teh občinah, da vsako spremembo o številu prešičev, toraj vsak prirastek in odpad popisanih prešičev tekom treh dni naznani županu oziroma izdelovateljem živinskih potnih listov.

Prestopki te dolžnosti glede naznanila, da se naznanilo opusti ali pa napačno naznani, se kaznujejo po § 44 postave z dne 24. maja 1882 drž. zak. št. 51.

To naredbo je dne 18. t. m. splošno razglasiti in stopi s tem dnevom v veljavo.

Županstvu se naroča, da te predpise natančno izvršuje in vse zapažene prestopke brez izjeme semkaj naznani.

Uradni živinozdravnik, c. kr. orožništvo bodo nadzorovali in pregledovali prešičji kataster, katerim organom so zapisniki vedno na razpolago.

Glede nadzovanja se opomni, da naj nadzorovalni organi (uradni živinozdravnik, orožništvo) vso pozornost obračajo na znane tihotapee in njih pomagače in prešičje trgovce in prekupee, druge zanesljive posestnike pa z nadležnim nadzovanjem redkoma obiščejo.

C. kr. okr. glavarstvo v Novem mestu
dne 9. marca 1906.

Gazolin in svetilke zanj se dobe pri **Adolf Gustin-u** v Novem mestu.

Priporočam se sl. občinstvu za prevzete raznovrstnih v mizarsko stroko spadajočih del in popravil. **Krsfe (rakve) za mrličje** vedno v zalogi po vsakovrstni velikosti. **J. Kastelic, mizar.** Novo mesto (na Brežu).

Anton Hočevar tovarnar usnja ~ Novo mesto priporoča vsem p. n. trgovcem z usnjem svoj lastni izdelek **domačih podplatov** ter vsake dr. nuge vrste ajns